

67-72-105/2
21.01.2025

До спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03
Національного університету «Львівська політехніка»
Міністерства освіти і науки України

ВІДГУК

**опонента, доктора економічних наук, професора
Прохорової Вікторії Володимирівни
на дисертацію Петецького Ігнація
на тему «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально
важливих товарів»,
що подано на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими темами, програмами, планами. Підприємство у сфері непродовольчих соціально важливих товарів відіграє ключову роль у забезпеченні доступності та якості життя населення. Держава часто регулює ці ринки шляхом контролю цін, ліцензування, встановлення санітарних та екологічних норм, що сприяє стабільності розвитку ринку та мінімізує ризики дефіциту або надмірного зростання цін. Це особливо важливо в умовах кризових ситуацій чи соціально-економічних проблем.

Впровадження інноваційних бізнес-моделей значно підвищує конкурентоспроможність підприємств у цій сфері. Зростаючий інтерес до екологічної та соціальної відповідальності впливає на розвиток підприємництва у сфері соціально важливих товарів, що зміцнює довіру споживачів та сприяє формуванню більш стійкої економічної моделі, орієнтованої на довгостроковий розвиток та відповідальне споживання.

Отже, тема має не лише економічний, але й вагомий соціальний вплив, що робить її особливо важливою у контексті сучасних глобальних викликів.

Дисертація Петецького І. є важливим кроком в розробленні та науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних положень, практичних рекомендацій щодо розвитку підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів. Отже, дослідження Петецького І. в напрямі теоретико-методичних та науково-прикладних аспектів розвитку підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів є актуальним і своєчасним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформовані у дисертації, теоретично обґрунтовані, оскільки базуються на глибокому вивченні та узагальненні наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань розвитку підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів. Список використаних джерел містить 465 найменувань. Структура і кількість опрацьованих літературних джерел свідчить про глибину проведеного дослідження, автор посилається на класичні та сучасні праці відомих фахівців, систематизує підходи і доводить об'єктивність власного розуміння відповідних економічних явищ та процесів.

Обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження Петецького І. підтверджується вибором та кваліфікованим використанням широкого масиву статистичних даних, сучасних методів наукового дослідження, підходів щодо побудови відповідних моделей і проведення необхідних розрахунків.

Вивчення дисертаційної роботи, реферату та публікацій Петецького І. дозволяє стверджувати, що положення, висновки та рекомендації дисертанта обґрунтовані на належному методологічному рівні, є достовірними, характеризуються високим ступенем наукової новизни.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань у дисертаційній роботі використано такі загальнонаукові та спеціальні методи досліджень: зокрема для дослідження та формування понятійно-термінологічного апарату, що стосується визначень: «соціально важливі товари», «кон'юнктура ринку»; систематизації критеріїв віднесення товарів до соціально важливих, розкриття сутності концепції Value-based Management застосовано системний метод; для систематизації онлайн-офлайн-комерції, класифікаційних ознак чинників впливу на кон'юнктуру ринку використано теоретичні підходи; для збору, узагальнення інформації, розробки перманентного організаційно-економічного механізму розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів – індуктивний, дедуктивний; для дослідження ринку непродовольчих соціально важливих товарів України та Польщі, діяльності ТОВ

«Петецкі Ентерпрайзес» та ТОВ «Петецкі Інвестмент» – контент-аналізу; для формування тріади комплементарності на ринку непродовольчих соціально важливих товарів – графічний; для розроблення стратегічних рішень управління процесом виробництва непродовольчих соціально важливих товарів – емпіричного дослідження; для побудови багатокритеріальної моделі аналітичного дослідження чинників впливу на розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів – економіко-математичне моделювання.

Достовірність отриманих результатів дисертаційної роботи Петецького І. підтверджено їх використанням у практичній діяльності підприємств України та Польщі. Одержані наукові результати дисертаційної роботи характеризуються науковою новизною, дозволяють в подальшому удосконалити існуючі і розробляти нові методологічні положення й прикладні аспекти забезпечення розвитку підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів.

Означене свідчить про перспективи використання дисертації Петецького І. в практичній площині розвитку економічних процесів.

Наукова новизна положень, сформульованих в дисертації. Новизна отриманого дисертаційного дослідження, на основі опрацювання теоретичного і практичного матеріалу, їх аналітичного осмислення і узагальнення, полягає в розробці теоретичних і методологічних положень щодо розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів, серед яких найбільший науковий інтерес становить наступне:

Вперше розроблено перманентний організаційно-економічний механізм розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів, в основу якого покладено активізацію складових інноваційно-традиційної моделі: ресурси, команда та можливості, що забезпечують одночасне функціонування управлінського, фінансового, інноваційного блоків, послідовну реалізацію і досягнення стратегічного результату з урахуванням чинників впливу мікро- та макросередовища

(стор. 123-127 дисертації).

Автором вперше сформовано теоретико-методичний підхід до оцінювання комплементарності непродовольчих соціально важливих товарів з урахуванням трьох складових: енергоощадності, енергоефективності та раціональності, економічна сутність якого полягає у свідомому виборі енергоощадних, енергоефективних, раціональних непродовольчих соціально важливих товарів на стратегічну перспективу, що розширює можливості бізнесу шляхом побудови збалансованої моделі виробництва інноваційних товарів, водночас сприяючи сталому розвитку ринку та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище (стор. 251-253 дисертації).

В дисертації вперше розроблено і запропоновано інтегровану стратегію розвитку й модернізації підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів, яка ґрунтується на сукупності локальних стратегій, корелює з цілями стратегічного і тактичного рівнів, з урахуванням соціальної та екологічної цінності товарів, застосування інноваційних та цифровізаційних бізнес-процесів, необхідності державної підтримки, наявності інвестиційних ресурсів, дотримання функцій підприємництва, вимог концепції сталого розвитку, маркетингових підходів, впровадження інноваційних технологій ринку, зміни корпоративної культури підприємства, що дозволяє сфокусуватися на фундаментальних змінах маркетингових стратегій і бізнес-моделей підприємств для адаптації до нових умов, інноваційних технологій і поведінки споживачів (стор. 268-277 дисертації).

Автором удосконалено модель побудови інституціональної архітектури базової платформи функціонування ринку непродовольчих соціально важливих товарів, що ґрунтується на виконанні функцій, дотриманні законів, вимог інституціональності сучасного ринку, побудові економічно коректних комунікацій між суб'єктами ринку, що впливають на поведінку споживачів і формування попиту та потреб суб'єктів ринкових відносин з урахуванням функціональних ознак розвитку, що складає єдину взаємопов'язану офлайн- та онлайн-платформу (стор. 87-94 дисертації).

В дисертації удосконалено теоретико-практичні підходи до формування

концепції Value-based Management, що враховує структуру вартості підприємства – виробника непродовольчих соціально важливих товарів, об'єднує принципи та функції розвитку підприємництва, інноваційні технології управління, забезпечуючи сталий розвиток, дозволяючи підприємствам ефективно використовувати ресурсний потенціал, підвищуючи рівень конкурентоспроможності, враховуючи соціальну значущість своєї продукції (стор. 95-99;106-110 дисертації).

В роботі удосконалено науково-практичні аспекти розробки інноваційного підходу до розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів, який ґрунтується на концепції Lean-менеджменту, принципах впровадження нової філософії, технічному вдосконаленні процесів, розвитку внутрішньофірмової організаційної культури, забезпечуючи одночасне зосередження на технічних змінах, спрямованих на стабільність процесів виробництва й менеджменту, зростання вартості товарів(стор. 238-248 дисертації).

Удосконалено науково-практичний підхід до розроблення стратегічних рішень управління процесом виробництва непродовольчих соціально важливих товарів, які ґрунтуються на консолідації креативного підходу в управлінні доданою вартістю та цінністю, зміні конфігурації бізнес-моделей, концепції сталого розвитку, системі управління циклами реінвестування на тактичний та стратегічний періоди, забезпеченні доступу виробника до капіталу (державного, приватного і венчурного), побудові справедливої й інклюзивної культури у діловому середовищі, що дозволяє сформувати еталонну інклюзивну культуру ділового середовища з метою отримання синергічного ефекту у сфері виробництва і споживання в умовах екологічної, соціальної та енергетичної криз (стор. 99-101 дисертації).

В автором удосконалено багатокритеріальну модель аналітичного дослідження чинників впливу на розвиток підприємництва, що, на відміну від існуючих базових моделей у сфері непродовольчих соціально важливих товарів, ґрунтується на синхронному поєднанні домінуючих складових: «обсяги капітальних інвестицій», «розміри прямих іноземних інвестицій в Україні»,

«обсяги виробленої продукції», що забезпечує перманентне прогнозування та коригування показників у стратегічному вимірі тенденцій розвитку підприємства, формує базу для розробки комбінованих сценаріїв (реалістичний, песимістичний, оптимістичний) задля забезпечення активно-адаптивних позицій підприємства на ринку в умовах динамічної зміни конкурентного середовища (стор. 348-361 дисертації).

В роботі набули подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат дослідження, який ґрунтується на уточненні економічного змісту ключових дефініцій «попит», «ринок», «критерії», що дало змогу уточнити базове поняття «непродовольчі соціально важливі товари» та виокремити їх як категорію товарів і послуг, які відіграють вирішальну роль у забезпеченні базових соціальних потреб і розвитку суспільства, формуючи людський капітал і соціальну мобільність, що дозволило розвинути теоретичний та методичний апарат дослідження, обумовлюючи логічну структуру, побудову інноваційної наукової парадигми(стор. 44-47; 49-52 дисертації);

Автором в роботі запропоновано інтегрований підхід до реалізації підприємницької діяльності на ринку непродовольчих соціально важливих товарів, який, ґрунтується на поєднанні онлайн- та офлайн-бізнес-стратегії, ідентифікації клієнтів в онлайн-просторі, розширенні меж ринку за мінімальних часових і грошових витрат, що формує організаційну основу інноваційного розвитку функціонування сучасного підприємства(стор. 78-85 дисертації).

Набули подальшого розвитку в роботі науково-прикладні засади збалансування й оптимізації логістичних процесів на ринках непродовольчих соціально важливих товарів, що відрізняються врахуванням екологічних аспектів, забезпечуючи балансування між економічною ефективністю та екологічною відповідальністю, що дозволяє знизити витрати на транспортування соціально важливих товарів з урахуванням зменшення рівня забруднення навколишнього середовища, кінцевої ціни товару для споживачів, створюючи тим самим кінцевий продукт з високою часткою доданої вартості. (стор.307-348 дисертації).

Отже, положення наукової новизни сформульовані належним чином з

наукової точки зору, характеризуються високим рівнем обґрунтованості. Розроблені дисертантом підходи, методи, моделі та механізми спрямовані на підвищення логістики постачання виробничого обладнання на підприємства.

Дисертація написана науковим стилем, матеріали дослідження наукових положень, висновків і рекомендацій мають логічну структуру. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу фактів. Кількість додатків, їх наповненість та структура свідчать про великий обсяг розрахунків, проведених для обґрунтування основних положень дисертації.

Теоретико-методологічне та практичне значення отриманих результатів дослідження. Отримані автором результати мають значний внесок у розвиток економічної науки та полягають у розробці науково-прикладних положень, що дозволяють забезпечити систему розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів.

Практичне впровадження отримали запропоновані дисертантом теоретичні та концептуальні напрями розвитку підприємницької діяльності в межах ринку непродовольчих соціально важливих товарів та запропоновані практичні рекомендації щодо їх реалізації.

Основні рекомендації та розробки дисертаційної роботи отримали позитивну оцінку і впроваджені в діяльність організацій (установ, підприємств), що підтверджено відповідними довідками, а саме у діяльність: ТОВ «Ренопласт» (довідка № 10/2024 від 05.10.2024 р.), ТОВ «Будівельно-монтажна фірма «Івано-Франківськбуд» (довідка від 22.08.2024 р.), ТОВ «Нафтогазбудпроект» (довідка від 28.08.2024 р.); ТОВ «Петецкі Ентерпрайзес» (довідка від 03.03.2024 р.).

Окремі результати дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес Хмельницького національного університету під час викладання дисциплін «Основи підприємництва», «Торговельне підприємництво», «Зовнішньоекономічна діяльність у професійній сфері», «Інноваційно-інвестиційне підприємництво» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» (довідка 116/2404 від 20.11.2024 р.).

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах.

Публікації Петецького І. відображають основний зміст дисертаційної роботи. За темою дисертації опубліковано 37 наукових праць, що дають автору право на публічний захист дисертації. Петецький І. є автором (співавтором) 6 монографій, яку опубліковано за результатами наукових досліджень.

Основні положення дисертаційного дослідження розглянуто та схвалено на Міжнародних і Всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: XI Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (м. Львів, 3–5 листопада 2016 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг і цифрові технології» (м. Одеса, 25-26 травня 2018 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тренди поведінки споживачів товарів і послуг» (м. Рівне, 25-26 лютого 2022 р.); 12-тій Міжнародній конференції з прикладної економіки «Сучасні проблеми економіки Польщі» (29–30 червня 2023 р.); XI Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг та логістика в системі менеджменту: виклики цифрової глобалізації» (м. Львів, 17–18 жовтня 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні економічні та правові тенденції: міждисциплінарні рішення для сталого майбутнього» (м. Рівне, 12 листопада 2024 р.). З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише результати, які були отримані Петецьким І. особисто.

Реферат за своїм змістом повністю відповідає основним положенням та висновкам дисертаційної роботи, відображає її структуру та логіку викладення матеріалу, в тому числі елементів наукової новизни.

Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації. Результати досліджень, за якими Петецький І. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Формування та розвиток систем управління підприємствами з виготовлення машинобудівної продукції індивідуального замовлення», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(машинобудування та приладобудування), в його докторській дисертації не використовувалися.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації. Дисертаційна робота Петецького І. на тему: «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» відповідає принципам академічної доброчесності. У докторській дисертації та наукових працях, які відображають її результати, відсутній академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації, що підтверджено відповідною довідкою. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення та зауваження до роботи. Констатуючи, що представлена дисертація Петецького І є самостійним дослідженням, являє собою кваліфікаційну наукову роботу, яка носить завершений характер, містить наукову новизну, має теоретичну і практичну цінність, варто відзначити і деякі дискусійні положення та зауваження:

1. В роботі автором запропонована структурно-логічна схема дослідження терміну «соціально важливі товари» та запропоновано визначення економічного змісту поняття «соціально важливі товари», проте, з нашої точки зору, доцільно було б доповнити означену схему структурно-функціональними елементами відповідно до наданого автором визначення, а саме такими складовими, як «державні підприємства» та «приватні підприємства», що відіграють домінуючу роль у формуванні цих взаємозв'язків (стор. 40-41).

2. Автор наводить напрями дослідження кон'юнктури ринку непродовольчих соціально важливих товарів, а саме відображає гравців ринку, попиту і пропозиції, ризиків та можливостей. Доцільно було б більш детально розкрити вплив ендогенних та екзогенних факторів на формування кон'юнктури ринку, що є особливо важливим для підприємств в аспекті підтримки конкурентної переваги, ефективного реагування на зміни ринку, формування гнучких механізмів адаптації до турбулентних змін (стор. 56).

3. Автор в дисертації розглядає управління на основі цінностей (VBM) в контексті цінності як основної складової VBM для різних суб'єктів, але, з нашої точки зору, доцільно було б виокремити державу, як основну складову управлінського процесу, тому що саме вплив державних інституцій на формування та регулювання економічної політики підприємства є значним (стор. 100-102).

3. У третьому розділі автором подано аналітику основних параметрів ринку непродовольчих соціально важливих товарів України та Польщі, при цьому автором досить детально проведено дослідження двох підприємств: ТОВ «Петецкі Ентерпрайзес» та ТОВ «Петецкі Інвестмент», але, з нашої точки зору, доцільно було б також розширити аналітичний матеріал дисертаційної роботи та навести дані щодо порівняння основних показників діяльності таких підприємств і в Україні (стор. 132-224).

5. Автором в роботі обґрунтовано інноваційний підхід до розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів, який, ґрунтується на концепції Lean-менеджменту, що включає принципи впровадження нової філософії, технічне вдосконалення процесів, розвиток внутрішньофірмової організаційної культури, стабільність процесів виробництва, зростання вартості товарів. Але, з нашої точки зору, доцільно було б також детально розкрити соціально-економічну цінність таких товарів для споживача з урахуванням показника часу та потреби (стор. 238-251 дисертаційної роботи).

6. Автор в контексті дослідження розглядає основні переваги та недоліки впровадження «бережливого виробництва», але, з нашої точки зору, доцільно було б розробити механізм взаємодії підприємств, бізнесу та науки для продукування спільних проєктів «бережливого виробництва», що надало б можливість розширити діапазон розвитку актуальної концепції, особливо в умовах зростання конкуренції, цифровізації та необхідності оптимізації ресурсів на підприємствах (стор. 243).

7. Автор в роботі розглядає трансформацію підприємницької діяльності відповідно до концепції сталого розвитку, що забезпечує збалансування

економічних, екологічних та соціальних аспектів і має значний вплив на задоволення потреб зацікавлених сторін, але, з нашої точки зору, доцільно було б врахувати напрям зовнішньоекономічного розвитку підприємств, тому що в сучасних умовах доцільно мати орієнтири для розвитку підприємств саме в напрямку розширення експортних можливостей, що підвищить рівень конкурентоспроможності (стор. 272).

8. Автором в роботі розкрито науково-прикладні засади збалансування й оптимізації логістичних процесів на ринках непродовольчих соціально важливих товарів, що враховує екологічні аспекти, забезпечуючи балансування між економічною ефективністю та екологічною відповідальністю. Водночас, доцільно було б врахувати інноваційні підходи в побудові логістичних процесів, наводячи економічну інтерпретацію практичного застосування цих процесів та методи розрахунку їх економічної ефективності (стор. 347-348).

Однак, висловлені зауваження не знижують високий рівень теоретичної і практичної цінності дисертаційної роботи Петецького І., не мають принципового характеру, не впливають на її загальну високу оцінку, а окремі зауваження можна розглядати як побажання здобувачу щодо напрямів подальшого дослідження означеної наукової проблеми.

Загальний висновок до дисертаційної роботи та відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Петецького І. на тему «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» є завершеним науковим дослідженням, яке виконано на актуальну тему. Дисертація має теоретичну та практичну цінність, містить наукову новизну, достатньо аргументована. Робота побудована логічно, викладена науковою мовою.

Поставлену мету дисертації – обґрунтування теоретико-методологічних засад та розроблення науково-практичних рекомендацій розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів та їх реалізації – досягнуто, завдання виконано, тему розкрито.

Зміст дисертаційної роботи відповідає поставленій меті та відбиває логіку дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в роботі, достатньо обґрунтовані і підкріплені результатами аналізу значної кількості наукових джерел та інформації щодо діяльності окремих підприємств. Зміст дисертаційної роботи засвідчує логічність та завершеність дослідження і відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Реферат дисертації в повній мірі відображає основні наукові положення, викладені в дисертаційному дослідженні, його наукову новизну і практичну цінність, відповідає змісту дисертації.

У цілому дисертація відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197), що є підставою для присудження її автору, Петецькому Ігнацію, наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Опонент:
в.о. завідувача кафедри економіки
та менеджменту
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
МОН України,
доктор економічних наук, професор

Вікторія ПРОХОРОВА

